

- چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۴**
- سال هفدهم - شماره ۳۱۱۷**

نابرابری درآمدی و جابجایی جمعیت، عامل اصلی گسترش حاشیه‌نشینی

مهاجرت‌های بسیار به کلان‌شهرها باعث کاهش بهره‌وری و فشار بر زیرساخت‌ها می‌شود/ توانمندسازی مناطق حاشیه‌ای با ایجاد مشاغل پایدار، کاهش حاشیه‌نشینی را به‌دنبال دارد

سپهرغرب، گروه اقتصادی – سمیرا گمار؛ کارشناس اقتصادی و مالیاتی سازمان امور مالیات کشور بر اهمیت نابرابری درآمدی و توزیع نامناسب منابع اقتصادی به‌عنوان اصلی‌ترین عامل مهاجرت جمعیت از مناطق روستایی به شهرها تأکید کرد و گفت؛ این جابجایی جمعیت نه‌تنها باعث افزایش فشار بر زیرساخت‌ها و خدمات شهری می‌شود، بلکه به مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی در این مناطق دامن می‌زند.

حاشیه‌نشینی یکی از پدیده‌های پیچیده و در حال رشد در شهرهای بزرگ ایران است که تبعات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراوانی به همراه دارد. این پدیده که به‌طور عمده در کلان‌شهرها مشاهده می‌شود، به‌دلیل مهاجرت گسترده جمعیت از مناطق روستایی و کم‌برخوردار به حاشیه شهرها شکل گرفته. علل این مهاجرت‌ها به عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاست‌های ناکارآمد اقتصادی برمی‌گردد که در نهایت به تشدید نابرابری‌ها و تضعیف زیرساخت‌ها در این مناطق منجر می‌شود. حاشیه‌نشینی به نوعی نمایانگر فاصله‌فزاینده‌ای است که بین امکانات و فرصت‌های موجود در شهرهای بزرگ و مناطق کم‌برخوردار و روستایی وجود دارد.

مهاجرت به شهرها از یک‌سو به‌دلیل جستجوی فرصت‌های شغلی بهتر و از سوی دیگر به‌دلیل بحران‌های اقتصادی و کمبود منابع در مناطق کمتر توسعه‌یافته صورت می‌گیرد. این جابجایی جمعیت نه‌تنها به فشار بیشتر بر زیرساخت‌ها و خدمات شهری می‌انجامد، بلکه مشکلاتی همچون کاهش بهره‌وری نیروی کار، رشد بیکاری، آسیب‌های اجتماعی و ایجاد اقتصاد غیررسمی و قاچاق را نیز به‌دنبال دارد. در حقیقت، با افزایش جمعیت حاشیه‌نشین، زیرساخت‌های شهری مانند مسکن، آموزش، بهداشت و خدمات رفاهی به‌شدت تحت فشار قرار می‌گیرد و کیفیت زندگی برای ساکنان اصلی و مهاجران به‌طور یکسان کاهش می‌یابد.

در این میان، سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی ناکارآمد نیز نقش به‌سزایی در گسترش این پدیده ایفا می‌کنند. به‌جای توسعه هم‌زمان مناطق روستایی و شهری، بسیاری از سیاست‌ها بیشتر بر توسعه بی‌رویه کلان‌شهرها و نادیده گرفتن مناطق حاشیه‌ای متمرکز شده‌اند. این امر به تشدید مهاجرت به شهرها و فشار بر منابع محدوده آن‌ها می‌انجامد. برای نمونه، سیاست‌هایی مانند مسکن مهر که به‌عنوان یک اقدام برای تأمین مسکن ارزان قیمت در نظر گرفته شد، در برخی موارد مهاجرت افراد روستایی به مناطق شهری و تخلیه روستاها از جمعیت را در پی داشت. به این ترتیب، این نوع سیاست‌ها نتوانسته‌اند به حل ریشه‌ای مشکل حاشیه‌نشینی کمک کنند.

با توجه به این مسائل، پرداختن به راه‌حل‌ها و سیاست‌های مناسب برای مقابله با حاشیه‌نشینی و توانمندسازی ساکنان مناطق حاشیه‌ای امری ضروری است. تقویت زیرساخت‌های اقتصادی در مناطق روستایی، ایجاد مشاغل پایدار، حمایت از کشاورزی و صنایع محلی و همچنین ارائه خدمات رفاهی مناسب می‌تواند به کاهش نرخ مهاجرت و درنهایت به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی در این مناطق کمک کند.

در این راستا، کارشناس اقتصادی و مالیاتی سازمان امور مالیات کشور در این گفت‌وگو به تحلیل دقیق این پدیده پرداخته و علل، پیامدها و راه‌حل‌های ممکن برای کاهش تبعات اقتصادی حاشیه‌نشینی در ایران را بررسی کرده است. در ادامه، جزئیات این گفت‌وگو را خواهید خواند:
عوامل اقتصادی گسترش حاشیه‌نشینی
دکتر سیاحوش غیبی‌پور در ابتدا به بررسی عواملی پرداخت که موجب گسترش پدیده حاشیه‌نشینی در شهرهای ایران می‌شود و با اشاره به اینکه درآمد سرانه و توزیع نابرابر منابع اقتصادی بین مناطق مختلف کشور از مهم‌ترین دلایل مهاجرت به شهرها است، بیان کرد: در مناطقی مانند روستاها، شهرستان‌ها و مناطق مرزی، توزیع درآمدها نابرابر است. این نابرابری‌ها

باعث می‌شود که بسیاری از افراد به‌دنبال فرصت‌های بهتر و درآمد بیشتر به شهرهای بزرگ مهاجرت کنند.

وی اضافه کرد: علاوه بر این، عوامل محیطی و اقلیمی نیز نقش بسزایی در جابجایی جمعیت دارند. در برخی مناطق، شرایط اقتصادی و اقلیمی به گونه‌ای است که جمعیت نمی‌تواند از نظر اقتصادی در همان منطقه به زندگی خود ادامه دهد، به همین دلیل بسیاری از افراد مجبور به مهاجرت به کلان‌شهرها می‌شوند. این کارشناس اقتصادی و مالیاتی سازمان امور مالیات کشور همچنین به تبیین تأثیر سیاست‌های اقتصادی ناکارآمد بر گسترش حاشیه‌نشینی پرداخت و تصریح کرد: توسعه نامناسب مناطق روستایی و مشکلات بخش کشاورزی یکی از عوامل مؤثر در مهاجرت به شهرها است؛ سیاست‌هایی مانند نبود حمایت مناسب از کشاورزی و نبود مشاغل پایدار در روستاها باعث شده که مهاجرت‌ها افزایش یابد. به‌ویژه در مناطقی که خدمات بهداشتی، درمانی و رفاهی کافی وجود ندارد، مردم برای دسترسی به این خدمات به شهرها می‌روند.

غیبی‌پور افزود: از طرف دیگر، توسعه نامتوازن در بخش‌های مختلف نیز موجب مهاجرت‌ها به بسیار به سمت کلان‌شهرها شده. این در حالی است که با برنامه‌ریزی‌های دقیق می‌توان از میزان مهاجرت کاست. به عنوان مثال، اگر خدمات رفاهی مانند بیمه درمانی، یارانه‌ها و درمانگاه‌های مناسب در روستاها و مناطق دورافتاده فراهم شود، می‌توان از فشارهای اجتماعی و اقتصادی ناشی از مهاجرت به کلان‌شهرها جلوگیری کرد.

- تبعات اقتصادی حاشیه‌نشینی برای کلان‌شهرها**

وی درباره پیامدهای اقتصادی حاشیه‌نشینی بر کلان‌شهرها صحبت کرد و گفت: افزایش جمعیت مهاجر در حاشیه شهرها فشار بسیاری بر زیرساخت‌ها، خدمات شهری و فرصت‌های شغلی وارد می‌کند. این موضوع می‌تواند به کاهش بهره‌وری نیروی کار و کاهش کیفیت خدمات

اقتصادی- کافه کتاب

کارشناس اقتصادی و مالیاتی سازمان امور مالیات کشور مطرح کرد:

عمومی منجر شود. این کارشناس اقتصادی افزود: در واقع، با افزایش جمعیت مهاجر، سفره فرصت‌های شغلی و رفاهی در شهر کوچک‌تر می‌شود، در نتیجه، ساکنان اصلی شهر نمی‌توانند از امکانات کافی بهره‌مند شوند. این امر ایجاد مشکلاتی در زمینه دسترسی به مسکن، آموزش و بهداشت را در پی داشته و درنهایت باعث افزایش آسیب‌های اجتماعی مانند فقر، بیکاری و حتی رشد جرم و جنایت خواهد شد.

- رابطه حاشیه‌نشینی و رشد اقتصاد غیررسمی و قاچاق**

یکی دیگر از موضوعاتی که غیبی‌پور در این گفت‌وگو به آن اشاره کرد، رابطه میان حاشیه‌نشینی و رشد اقتصاد غیررسمی و قاچاق بود.

وی در این باره توضیح داد: در مناطق حاشیه‌ای، فعالیت‌های اقتصادی غیررسمی به‌وفور مشاهده می‌شود. بسیاری از افراد در این مناطق به‌دلیل فقدان فرصت‌های شغلی رسمی، به فعالیت‌هایی همچون دست‌فروشی، کارگری غیررسمی و حتی قاچاق کالاها روی می‌آورند.

وی یادآور شد: اقتصاد غیررسمی در حاشیه‌نشینی نه‌تنها موجب پرداخت نکردن مالیات و استفاده از خدمات رسمی می‌شود، بلکه در بسیاری از موارد این فعالیت‌ها با فعالیت‌های قاچاق و زیرزمینی همراه است. این موضوع به‌شدت بر ساختار اقتصادی کشور تأثیر منفی می‌گذارد و مشکلات قانونی و اجتماعی بسیاری ایجاد می‌کند.

این کارشناس اقتصادی پیشنهادهایی برای کاهش حاشیه‌نشینی و توانمندسازی اقتصادی ساکنان مناطق حاشیه‌ای مطرح و تأکید کرد: برای کاهش مهاجرت به کلان‌شهرها، لازم است که سیاست‌های اقتصادی به سمت تقویت زیرساخت‌های روستایی و توسعه مشاغل پایدار در این مناطق سوق داده شود. غیبی‌پور خاطرنشان کرد: یکی از راه‌حل‌ها می‌تواند توسعه صنایع روستایی، تقویت بخش

یک روان شناس و نویسنده مطرح کرد:

کتاب‌درمانی؛ روایتی از شفای ذهن با واژه‌ها

کتاب‌درمانی؛ روشی نو، با ریشه‌های انسانی / مطالعه کتاب‌ها، می‌تواند به بهبود وضعیت روانی فرد و درمان اختلالات مختلف کمک کند

و گروه‌های سوگو، خواندن جمعی کتاب‌ها اثربخشی بالایی داشته است.

■ **تأثیرپذیری متناسب با سن، جنس و فرهنگ**
این نویسنده همچنین به این نکته اشاره کرد که پاسخ افراد به کتاب‌ها، تحت‌تأثیر سن، جنسیت و زمینه فرهنگی آن‌هاست و متذکر شد: برای مثال، زنان معمولاً واکنش عاطفی‌تری به متون دارند، کودکان به داستان‌های تصویری پاسخ بهتری می‌دهند، انتخاب کتاب باید با درک عمیق از بافت فرهنگی مخاطب انجام شود.

■ **نقش کلیدی مشاور در مسیر کتاب‌درمانی**
موسویان در پایان این گفت‌وگو نقش مشاور را در هدایت کتاب‌درمانی بسیار کلیدی دانست و خاطرنشان کرد: بدون راهنمایی متخصص، ممکن است خواندن برخی کتاب‌ها نه‌تنها مفید نباشد بلکه منجر به بازآفرینی آسیب‌ها شود. مشاور با شناخت ویژگی‌های فردی، می‌تواند کتاب مناسب را تجویز کند، درست مانند نسخه‌ای که پزشک برای بیمار می‌نویسد.

■ **واژه‌ها، نسخه‌ای برای جان خسته**
آن چه از گفت‌وگو با سید میثم موسویان به‌دست آمد نه‌فقط اطلاعاتی درباره یک روش درمانی نو، بلکه یادآوری عمیقی بود از اینکه ما

مؤثر شناخته می‌شود.

- انرژی‌های مؤثر در کتاب‌درمانی**

موسویان در پاسخ به این پرسش که چه موضوعاتی بیشترین تأثیر را در فرآیند کتاب‌درمانی دارند، به چند دسته اشاره کرد و توضیح داد: نخست داستان‌های واقع‌گرایانه با ایجاد همدات‌پنداری، تحریک تفکر و آموزش غیرمستقیم مهارت‌های مقابله‌ای است. مورد دوم خاطره‌نویسی و زندگی‌نامه‌ها است که نقش مهمی در الهام‌بخشی و انگیزش، به‌ویژه در بحران‌های فردی دارد. سومین مورد شعر است که با کمک به تخلیه احساسات، کاهش اضطراب و بیان سوگو ایفای نقش می‌کند و مورد پایانی سبک فانتزی و عرفان‌محور است که به رهایی موقت از واقعیت، ایجاد نشاط و معنا و کمک به بازسازی ذهن در برابر پوچی کمک می‌کند.

- فردگرایی با گروه‌درمانی؟**

وی تأکید کرد: مطالعه فردی و گروهی هر کدام مزایای خاص خود را دارند. درحالی‌که مطالعه فردی به تمرکز، حریم شخصی و تأمل عمیق‌تر کمک می‌کند، مطالعه گروهی می‌تواند حس تعلق، تبادل تجربه و کاهش انزوا را به همراه داشته باشد. به‌ویژه در مراکز مشاوره، مدارس

ندارد، اما به‌سرعت در حال گسترش است.

وی افزود: مطالعه کتاب، وضعیت روان‌شناختی انسان را به سمت بهبود سوق می‌دهد. به‌ویژه اگر آثار فاخر و با راهنمایی درست انتخاب شوند، ذهن را به تفکر و فلسفیدن وامی‌دارند؛ موضوعی که از نظر نوروسایکولوژی و فیزیولوژی مغز کاملاً اثبات شده است.

این روان‌شناس با این بیان که در مقایسه با رسانه‌هایی چون تلویزیون یا شبکه‌های اجتماعی، کتاب‌خوانی فعالیت عمیق‌تر و فعال‌تر است، با نگاهی انتقادی به سبک زندگی رسانه‌محور امروز تصریح کرد: اینستاگرام و سایر رسانه‌ها، افراد را به سمت زندگی سطحی و لذت‌های فوری سوق داده‌اند که نتیجه‌اش افسردگی، اضطراب و نارضایتی عمیق روانی است. در مقابل، کتاب‌درمانی می‌تواند مسیر بازگشت به معنا، تفکر و تعادل روانی باشد.

این روان‌شناس کتاب‌درمانی را استفاده نظام‌مند از متون ادبی و غیرادبی برای بهبود عاطفی، شناختی و روانی خواند و اظهار کرد: این روش از اوایل قرن بیستم در آمریکا به‌طور رسمی در روان‌شناسی مطرح شد و اکنون در درمان مشکلاتی چون افسردگی خفیف، اضطراب، سوگو، PTSD و حتی اختلالات ارتباطی کودکان

مواجه شوند، به خودآگاهی برسند و در نهایت مسیر تازه‌ای برای زندگی روانی سالم‌تر پیدا کنند. برای بررسی ژرف‌تر این موضوع، به گفت‌وگو پرداختیم با روان‌شناس و نویسنده برجسته همدانی تا از چیرستی این روش، کارکردهای آن و ظرافت‌های اجرایی‌اش بیشتر بدانیم.

سید میثم موسویان در ابتدای گفت‌وگو تأکید کرد که کتاب‌درمانی، در کنار روش‌های سنتی چون هنردرمانی و نوشتن درمانی، یکی از شیوه‌های مکمل در روان‌درمانی است که سابقه زیادی

گاردین بررسی کرد؛

هوش مصنوعی می‌تواند نویسنده‌ای واقعی باشد؟

نگارش شاهکاری مثل «جنگ و صلح» در چند ثانیه!

نویسنده مقاله، در آغاز تجربه خود را از درخواست از چت جی‌پی‌تی برای نوشتن یک رمان توضیح می‌دهد. او به شوخی اشاره می‌کند که اگر این ابزار بتواند شاهکاری مانند «جنگ و صلح» را در چند ثانیه بنویسد، آنگاه نویسندگان باید شغل دیگری پیدا کنند؛ اما در ادامه، روبین نشان می‌دهد که محدودیت‌های هوش مصنوعی هنوز به‌اندازه‌ای هست که جایگزینی کامل آن با نویسندگان انسانی را غیرممکن کند.

یکی از نکات جالبی که در این مقاله مطرح می‌شود، تفاوت بین خلاقیت انسانی و الگوریتم‌های هوش مصنوعی است؛ به گفته نویسنده، چت جی‌پی‌تی می‌تواند ساختارهای متنی منسجم و جملات درست تولید کند، اما فاقد شهود، احساسات واقعی و توانایی تجربه زندگی است، در نتیجه نوشته‌های آن هرچند روان و گاهی جذاب هستند، اما معمولاً فاقد پیچیدگی عاطفی و نوآوری واقعی‌اند.

روبین در ادامه مقاله خود، تجربیاتی از نویسندگان دیگر را نیز ذکر می‌کند؛ برخی از آن‌ها معتقدند که می‌توان از هوش مصنوعی

به‌عنوان یک ابزار کمکی، نه به‌عنوان جایگزینی برای نویسندگان استفاده کرد. به‌عنوان مثال، برخی نویسندگان از چت جی‌پی‌تی برای پیشنهاد ایده‌های جدید، کمک در طرح داستان یا حتی ویرایش متون استفاده کرده‌اند.

اما نگرانی‌های اخلاقی و حرفه‌ای نیز در این میان مطرح است و یکی از مسائل اصلی در این زمینه امکان سوءاستفاده از هوش مصنوعی در تولید انبوه رمان‌های بی‌کیفیت است. گاردین هشدار می‌دهد که در آینده، شاید بازار کتاب‌ها پر از آثاری شود که توسط الگوریتم‌ها نوشته شده‌اند، بدون آنکه هیچ نویسنده انسانی روی آن‌ها کار کرده باشد و این موضوع می‌تواند بر صنعت نشر و میزان اعتماد خوانندگان به کتاب‌ها نیز تأثیر بگذارد.

روبین مقاله خود را با این نتیجه‌گیری طنزآمیز به پایان می‌رساند که اگرچه چت جی‌پی‌تی می‌تواند به سرعت داستان‌هایی تولید کند، اما تا زمانی که هوش مصنوعی نتواند قوه بخورد، شکست عشقی بخورد و شب‌های بی‌خوابی را برای نوشتن سپری کند، بعد است که بتواند جایگزین نویسندگان واقعی شود.

آدم‌ها، برای بازسازی روانمان، بیشتر از هر چیز به معنا نیاز داریم. معنا، گاهی نه در جلسات درمان رسمی، بلکه در سطرهای یک رمان، میان واژه‌های یک شعر، یا حتی در زندگی‌نامه کسی که رنج را زیسته، اما از دل آن عبور کرده، پیدا می‌شود.

کتاب‌درمانی فقط توصیه به خواندن نیست؛ دعوتی است به بازگشت به خود. به اینکه به جای غرق شدن در هیاهوی شبکه‌های اجتماعی، کمی با خردمان خلوت کنیم. از تلخ‌های تجربه‌های زیسته حرف بزنیم، یا آن‌ها را در چهره یک شخصیت داستانی ببینیم و آرام بگیریم. همان‌طور که موسویان گفت، این روش علمی، انسانی و انعطاف‌پذیر، می‌تواند مسیری باشد برای ترمیم زخم‌های ناپیدا.

اگر تا دیروز کتاب را سرگرمی می‌دانستیم، حالا باید آن را یکی از ابزارهای پیشرفته درمان روان ببانیم. ابزار که در عین سادگی، پیچیده‌ترین لایه‌های وجود ما را لمس می‌کند. شاید وقت آن است که ما هم، به‌جای نسخه‌برداری از سبک زندگی زودگذر و نمایشی، نسخه‌ای از جنس واژه برای خود ببچیم؛ نسخه‌ای که ذهن را بیدار، احساس را شفاف، و روان را رها کند.

در چهارمین پاسداشت هنر و ادبیات انقلاب اسلامی؛ تقریظ رهبر انقلاب بر کتاب «روح‌الله» منتشر می‌شود		سپهر غر ب ، گروه کافه کتاب؛ در چهارمین پاسداشت هنر و ادبیات انقلاب اسلامی، تقریظ رهبر انقلاب اسلامی بر کتاب «روح‌الله» منتشر می‌شود. با گذشت بیش از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، سپهر جدید و بکر به زندگی امام خمینی (ره)، ضمن بازگویی لحظات سرنوشت‌ساز انقلاب، مخاطب را با زوایای جدیدی از رهبری ایشان آشنا می‌سازد. رویداد «روح‌الله» خرداد ۱۴۰۴، در ایام سالگرد رحلت حضرت امام خمینی (ره) برگزار خواهد شد.
---	--	---